

69. ČTVRTLETNÍK FITESu: MÍSTO INVESTIGATIVNÍ PUBLICISTIKY NA OBRAZOVKÁCH ČESKÉ TELEVIZE

Zkrácený stenografický záznam diskuse, pondělí 4. března 2013

Martin Vadas: Vítám vás na 69. čtvrtletníku Filmového a televizního svazu FITES, který jsme se rozhodli věnovat investigativní žurnalistice na obrazovkách v ČR. Myslíme, že nejdůležitějším tématem by měla být investigativní žurnalistika jako součást veřejné služby, to znamená jako součást programu České televize. Pozvali jsme několik hostů, ale vedení ČT se omluvilo – generální ředitel České televize Petr Dvořák i ředitel programu pan Milan Fridrich. Z České televize tedy zřejmě delegován není nikdo.

Dan Růžička: Petr Kubica už na cestě.

Martin Vadas: Pozvali jsme také předsedu rady České televize, která je veřejnosti zodpovědná za veřejnou službu, ale i ten se omluvil.

Takže vítám hosty, kteří přijali naše pozvání, pana doktora Milana Šmída, mediálního experta z Fakulty sociálních věd, pana doktora Vladimíra Justa a také pana Petra Kubicu, kreativního producenta České televize, který právě dorazil a pracuje na faceliftingu pořadu Nedej se. Takže zástupce České televize tady máme. Vítám i pana ing. mgr. Oldřicha Kužílka, který je odborníkem na informace ve veřejném zájmu.

Nejdřív požádám hosty, aby se vyjádřili k tomu, jestli má investigativní žurnalistika místo na televizní obrazovce, jestli televizní médium je pro ni vhodné. Je to obecná otázka, možná by mohl začít pan doktor Šmíd. Prosím, aby řekl něco i s odhlédnutím od našich vod, to znamená zmínil se o tom, jak to funguje jinde a jaký to má význam.

Milan Šmíd, FSV: Mám-li hovořit o jiných vodách, mohl bych skočit dvacet let dozadu, kdy jsem v rámci projektu Columbia Charles strávil osm týdnů na Kolumbijské univerzitě a absolvoval tam kurz investigativního žurnalistiky. Přiznám se, že mě tam učili investigativně pátrat, ale pak jsem se vrátil sem a tady mi to bylo málo platné, protože zde nebyly ještě otevřené zdroje. Dneska už je to mnohem lepší.

Když se ptáte, jak je to v jiných vodách, většinou to bývá tak, že sousedovy hrušky či jablka jsou trochu sladší, ale já mám pocit, že všude je to zhruba stejné. Že klasická investigativní žurnalistika trpí nedostatkem peněz, zájmu, financí a někdy i odvahy, a v podstatě žije na okraji, podporovaná buď nadšenci, nebo nějakými filantropy. Když totiž hovoříme o investigativní žurnalistice, často hovoříme o tom, že tady máme investigativní žurnalisty. Ale podle přísných pravidel americké investigativní žurnalistiky – a kdo má zájem o tento obor, může si vzít internet a webovou stránku www.ire.org, což je asociace Investigative Reporters and Editors – to není tak jednoznačné. Při tom školení v Americe nám bylo řečeno, že aby to byla skutečná investigativní žurnalistika, musí splňovat tři prvky:

1. Reportér to musí vypátrat sám. Neznamená to, že by neměl dostat nějaké echo, ale když někdo dostane na stůl kompro materiály a začne s nimi pracovat, to ještě není investigativní žurnalistika.

2. Otázka, ve které začne pátrat, je otázka veřejného zájmu, zkrátka to není např. jen přistihnout někoho s kalhotami dole atd. Není to v podstatě bulvár.
3. Předpoklad klasické investigativní žurnalistiky je, že při pátrání, do kterého se dal, musí publicista překonávat jisté překážky. Že zkrátka je tady někdo, kdo mu brání, aby se k informacím dostal.

Taková je fundamentalistická definice investigativní žurnalistiky, a když se rozhledneme, tak zjistíme, že takových žurnalistů tady máme málo. To je jedna záležitost. Ale já tu nebudu kritizovat, protože to mi všichni vyčítají: Ty si sedíš někde za katedrou a děláš si teorii, ale praxe je trochu jiná.

Ale byla tady druhá otázka, na kterou bych chtěl říct svůj názor: investigativní žurnalistika v televizi. Myslím, že jistý produkt investigativního pátrání, investigativní žurnalistiky v televizi místo má, i když to má o něco těžší, protože musí zdokumentovat řadu věcí obrazově. Píšíci novinář, který vypátrá řadu věcí, k mnoha z nich se může dostat přes prameny, které potom zprostředkovává, zatímco filmový, televizní investigativní žurnalista to musí přinést v obraze, a tím je to obtížnější. A právě vyjadřování obrazové, audiovizuální v podstatě nutí k určitému zjednodušování. Zatímco investigativní žurnalista třeba v Respektu, Týdnu, v Zeitu nebo kdekoli může rozvinout argumentaci do veliké šíře, investigativní reportáž v televizi bude mírně – nechci říct zjednodušená, ale zpopularizovaná.

A ještě bych řekl, nedělejme si iluze, že by investigativní žurnalistika v západních televizích nějak prosperovala. Tam jsou podobné pořady, já jim říkám kauzy a kauzisté, kteří investigativním způsobem něco najdou a pak z toho vyrábí půlhodinové pořady. Svým způsobem je to Sixty minutes v Americe, což je velice populární relace, ale to je ten případ, kdy reportér, který pracuje na Sixty mi-

nutes, má na jednu reportáž tři čtyři měsíce. V podstatě točí malý dokumentární film. Něco podobného je i v německých televizích, jako Spiegel TV. Ale televize je strašný požirač témat a je třeba neustále to zvířet krmit nějakým zbožím, což vede právě k povrchnosti.

Martin Vadas: Vítám paní doktorku Jitku Seitlovou, zástupkyni ombudsmana. Mluvíme právě o místu investigativní žurnalistiky na obrazovkách v ČR. Identifikovala jste tu něco takového? Co si myslíte o tom, k čemu je vlastně dobrá taková investigativní žurnalistika v televizi.

Jitka Seitlová, zástupkyně ombudsmana: Já se k tomu mohu vyjádřit pouze z pozice prostého diváka. Příznám se, že tyto pořady vyhledávám, protože mě zajímají věci veřejné a to, co ve společnosti nefunguje. To znamená, investigativní žurnalistiku vnímám jako upozorňování na věci, které se mají řešit. Není to skandalizování, ale je to věc naprosto nezbytná pro to, aby mohla fungovat demokracie v této zemi.

Řeknu příběh z doby, kdy jsem začínala jako senátorka v Olomouckém kraji. Když jsem začínala, chodili na tiskové konference novináři a psali o věcech, které v tom regionu byly problematické a na které jsem třeba upozorňovala. Ale postupem času novináři říkali: paní doktorko, ale my to nemůžeme napsat. My máme rodiny, děti a v tomhle regionu je to tak, že všechny noviny – regionální mutace, které tady jsou, jsou v určitém spojení s těmi, kteří vydávají krajské noviny. To má agentura a ta agentura novináři dokonce zaplatí článek, který vydá v regionálních novinách, což je opis článku, který on vydal v nějaké jiné mutaci celostátních novin. Takže tihle novináři, když nepíšou proti kraji, jsou ještě jednou zaplacení – a bohatě – tím, že jim tam otkusnou ten článek. A když to neudělají, tak jim hrozí, že na regionální úrovni prostě skončí. To byla situace v letech 2000, 2005, 2006. Pravdou je, že na regionální úrovni skutečně najdeme

málo investigativních novinářů, a tam, kde se otevře nějaká kauza regionální dimenze, je to jen díky nějaké nevládní organizaci, která se začne proti něčemu bouřit.

Druhá osobní zkušenost je několik týdnů stará. Obrátila se na mě paní farmářka – tělem a duší opravdu dřič. Měla pole, kde se něco odtěžilo a teď se tam něco začalo navážet. Říkala, že je to nezákonné a že se tam dějí věci, které se nemají dít. Já jí řekla dobře, ale vy mi musíte dát podnět, protože já potřebuji nějaké konkrétní informace, jestli jste se obrátila na úřady atd. A následně se ta paní nadlouho odmlčela. Proč? Dokonce jsem tam přijela, a přišlo za mnou 25 lidí, kteří si stěžovali si na to, co se tam děje. Dobře, říkám, prosím vás, sepište mi to, ať to můžu všechno šetřit. Ale následně mi zavolali a řekli, že nic šetřit nechtějí. A byla tam také taková mladá dívka, asi jednadvacetiletá, studovala vysokou školu. A ta mi pak volala a říkala: Já vám to napíšu, paní doktorko. Ale pak za dva týdny přišel dopis, v němž stálo, že ne, že se omlouvá. Tak jsem jí volala a ona říkala, víte, rodiče mi doporučili, že raději ne, kdoví, co by z toho mohlo být. Ne, nechtějte po mně.

To jsou jenom dva příběhy svědčící o tom, že je strašně důležité, aby se našli lidé, kteří mají odvalu. A možná se to od novinářů do určité míry očekává.

Pokud se týká mé činnosti zástupkyně veřejného ochránce práv, tak mám ještě poslední zkušenost: veřejný ochránce vlastně nemá téměř žádný jiný nástroj k tomu, aby dosáhl, než že zveřejní, co se stalo a co bylo nesprávné. A musím říct, že s tím zveřejněním máme docela velký problém, protože když vydám tiskovou zprávu a napíšu: František Novák neudělal to a to, tak možná výjimečně to napíše ČTK, ale jinak nic, jako bychom to nevydali. Už jsme o tom jednali s Českou televizí. Bohužel, neděje se tak. Přitom zveřejnění je největší sankce vůči tomu, kdo

třeba pět šest let porušuje právní předpisy. Máme úředníky a úřady, které můžeme šetřit. Takže zatím se tohle také nedaří.

Poslední závěr: Jsem moc ráda, že nějaké takové novináře máme, že dělají svoji práci a myslím si, že to je sůl demokracie, že bez toho to vlastně ani moc nejde. Takže určitě je strašně důležité, aby se takoví odvážní lidé, kteří to dělají dobře, našli a měli v médiích prostor.

Martin Vadas: Děkuji paní doktorce a prosím doktora Justa.

Milan Šmíd, Martin Vadas, Oldřich Kužilek

Vladimír Just: Už 23 let píšu o České televizi. A právě investigativní pořady nebo chcete-li kritické pořady jsou prakticky čtvrt století už v jádru mého zájmu. A velmi se mi nelíbí, že kdykoliv se nějaký takový pořad ujme a získá si svou diváckou obec i důvěru nevládních organizací anebo odborníků, tak dlouho nevydrží. Jedna z mála výjimek byl cyklus investigativních pořadů Nedej se, který vydržel dvě desetiletí a loňského roku mu porota Trilobitu udělila Cenu Václava Havla za přínos občanské společnosti. A já jsem se občansky velmi naštvál, i moji kolegyně Olga Sommerová, profesor Fanta a Martin Bursík, když jsme se dozvěděli, že na přelomu listopadu a prosince bylo tvůrcům tohoto pořadu oznámeno, že výroba jeho stávající formy končí. Já se domnívám, že dostat během jednoho roku dosti vysoké vyznamenání i padáka také svědčí

o situaci investigativní žurnalistiky v tomto státě. Navázal bych na to, co říkal pan doktor Šmíd; uvedl tři základní body, jak definovat investigativního novináře. Začnu od konce – vždycky je to něco, co budí odpor. Pořad Nedej se měl za dobu své existence nespočet stížností, dokonce ministrů a dokonce ministrů životního prostředí a dalších resortů i řadu soudních stání. Všechny po nějakém kratším či delším procesu vyhrál, protože se opíral vždycky o názory odborníků a občanské společnosti. Já sám si často definuji míru občanské odvahy publicistiky právě tím, zda vzbudí či nevzbudí stížnosti, nebo trestní oznámení apod. A tento pořad skutečně vykazoval tenhle třetí bod.

Druhý bod zněl, že by to měl být předmět veřejného zájmu. Samozřejmě, že ochrana kulturních a přírodních hodnot je předmět veřejného zájmu. A tento pořad samozřejmě vždycky byl na straně ochrany životního prostředí, ochrany kulturních hodnot a také ochrany svobodného poskytování informací, tudíž vstupoval do sfér odporu, stížností, nelibostí atp.

Třetí bod zněl, že investigativista prostě nedostane na stůl nějaký kompro materiál o komsi a převezme ho a natočí o tom lépe či hůře dokumentární či publicistickou relaci. Pořad, o němž mluvím, za léta vyprofiloval několik osobností, které se soustavně, a to po léta, po desetiletí věnují vyhraněně tématům, kterým tvůrci rozumějí.

Proto jsem se angažoval v obraně tohoto pořadu, a naprosto nerozumím tomu (*k p. Kubicovi*), proč bylo zapotřebí tento pořad jakýmkoliv způsobem měnit, inovovat, rozšiřovat, prohlubovat, otevírat, když vlastně právě ta dvojlomnost pořadu Nedej se, Přidej se ukazovala dokonce i na pozitivní přístupy k ochraně životního prostředí. Domnívám se, že osm porotců, kteří tomuto pořadu udělili loni tu cenu, asi vědělo, proč to dělá a právě zohlednilo jeho dvoudílnost. Proto mě

velmi rozčílilo, když jsem si pak přečetl na internetu, že pořad byl dramaturgicky nesourodý, nejednotný a že bylo potřeba ho vylepšit.

Vážení přátelé, já jsem dělal v životě různé věci, mj. i divadlo a mj. i kritické pořady a kluby, a během mého života mi třikrát nějaký establishment zakázal, zrušil, zlikvidoval nějaký pořad. Nikdy se ovšem slovo zákaz neobjevilo. Vždycky tam bylo slovo vylepšení, otevření, prohloubení, rozšíření, zkvalitnění. Dvakrát se mi to stalo za minulého režimu, jednou za režimu tohoto, kdy nám Kritický klub byl také zamítán z důvodu, že je potřeba ho zkvalitnit, rozšířit, otevřít – i tvůrcům, i kritizovaným osobnostem, kvůli vyváženosti. A že já a kolega Rejžek nejsme zrovna optimální dvojice pro otevírání této vyváženosti a že bude nahrazen něčím daleko kvalitnějším.

Martin Vadas: Pan Kubica bude jistě reagovat, ale poprosím vás, pane Kubico, kdybyste začal ještě z obecnějšího pohledu – jaké je místo investigativní žurnalistiky na obrazovkách České televize, potom se dostal k odpovědi na příspěvek pana Justa.

Petr Kubica, Česká televize: Jsem kreativní producent České televize a mám na starosti dílčí část pořadu Nedej se, to znamená pražskou část, tu další má na starosti kolegyně Lenka Poláková, kreativní producentka z televizního studia Ostrava.

Já si myslím, že se tady směšují dvě věci. Jedna je, jakým způsobem má televize mluvit o ekologii, a zda ten hlas, jakým mluvila dosud, je ten jediný, jímž by se směrem k veřejnosti o ekologii mělo mluvit. A druhá věc je investigativní žurnalistika jako způsob, jak se o určitých věcech referuje, jak se po určitých věcech pátrá a dosahuje se nějakých odpovědí anebo minimálně se ukazuje na to, kde by se ty odpovědi měly nalézt. Zakopaný pes je skutečně v tom, že existoval pořad o ekologii, který mluvil výrazně jedním hlasem. A to je to východisko. Ne že by se o tom

nediskutovalo nebo že bychom o tom nemohli vést tady další diskusi, jen odpovídám dílčím způsobem na otázku pana Justa, proč vedení televize nebo programu začalo přemýšlet o tom, zda ta zpráva o životním prostředí je nesena jenom touhle intonací, protože jiný pořad tohoto typu o ekologii v televizi není, čili zda je dostatečná. A to je první moment – zda nese řekněme dobrou zvěst směrem k divákům. A teď k tomu ještě přicházejí další faktory – faktor upadající sledovanosti, jakkoliv já vím, že to samozřejmě na tomhle fóru není úplně podstatné, ale řekněme, že ta křivka jde dolů. To znamená, diváci se nedívají. My chceme přinést nějakou zprávu, chceme říct: žijme dobře, ale diváci se nedívají. A třetí věc. Jakkoliv tady vášnivě pan Just obhajoval údernost toho pořadu, tak podle sdělení právního oddělení České televize za poslední dva roky nebyla stížnost nebo nebyl veden jediný soudní spor. Čili drobná otázka na okraj – je skutečně tenhle pořad opravdu ostrý? Je to ten investigativní rámeček, ve kterém se chceme pohybovat, anebo ne?

To jsou určité dílčí body, které pravděpodobně byly na počátku přemýšlení o tom, co s tímhle pořadem dál. A zároveň se do určité míry domnívám, že jsou to prostě určitá vstupní data, která vedou k tomu, aby se přemýšlelo, co dál. Pokud jsme si vědomi jako televize veřejné služby, že o ekologii je potřeba pečovat, musíme se permanentně ptát sami sebe, veřejnosti i odborné veřejnosti, do jaké míry tuhle službu veřejnosti naplňujeme.

A teď podstatná věc. V televizi došlo nástupem Petra Dvořáka ke změně redakčního systému na producentův systém. Producentův systém znamená oddělení vývoje a výroby od vysílatele. To znamená, že vysílatel si jakoby objednáva uvnitř v tom v uvozovkách interním nákupu určité věci pro tzv. sloty, které vypíše a které reprezentují to, co by televize veřejné služby ve všech úrov-

ních své služby vůči veřejnosti měla naplnit. A jedním z těch slotů a jednou z povinností je samozřejmě i ekologie ve všech různých podobách. A proto se vypsalo program – slot, který se nazval Ekologie kolem nás, a oslovili se jednotliví kreativní producenti v rámci tohoto producentův systému k tomu, aby přispěli to tzv. slotu.

A já přišel za panem Bezouškou a říkal jsem mu, moc si vážím vaší práce. Chtěl bych s vámi i za téhle nové situace pokračovat. To byl červen loňského roku. V tomto okamžiku bylo jasné, co se mění. To znamená, že nejenom se přestávají spravovat okna skrze redakce, ale jednotliví producenti vstupují do interní soutěže o ten slot. A já teď nechci předjímat a říkat, je to špatně, není to špatně. O tom se prostě budeme bavit dál. (*Dotaz z pléna: Co je to slot?*) Slot je, když máte od 11:30 do 12:00 hodin okno, kterému se říká slot. Je to programové okno.

Takže teď nastala situace, která odpovídá vnitřní demokratičnosti televize a vnitřní soutěži. Po čemž se vlastně celou dobu volalo. To znamená, že máme vypsání okno, které se jmenuje ekologie, a ptáme se jednotlivých kreativních producentů: přinese nám svoji nabídku, jak o tu ekologii pečovat. Já k tomu přistoupil tak, že jsem s respektem k tvůrcům Nedej se je oslovil, aby se mnou připravili tenhle slot. Oni ho se mnou připravili a měli jsme jít na programovou radu, která měla být v listopadu a kde pan Bezouška také tenhle připravený koncept reprezentoval. A vybudovali jsme s panem Bezouškou koncept 30 dokumentů pro rok 2013; vůbec to neznamenal, že by měla zmizet investigativní žurnalistika. Neznamenal to, že lidé, kteří na tom do té doby pracovali, by neměli pracovat dál. Já vím, že toto je diskuse o tom, co je publicistika, investigativní žurnalistika, o tom, co je občanská žurnalistika, o tom, co je lokální občanská žurnalistika. Ale stejně tak vedme diskusi

o tom, jak mluvit o ekologii a jak je televize veřejné služby povinná vůči veřejnosti o ní mluvit. Má o ní mluvit jenom touhle intonací, anebo má říkat: hledejme jiné cesty tak, abychom připoutali k zeleným věcem širší publikum? A ne, aby to bylo 36 tisíc diváků, ale aby jich bylo třeba 100 tisíc, protože to je důvod, proč to děláme. Neděláme to proto, abychom naplňovali jenom svoji představu o tom, co je správné. A já bych chtěl, aby bylo jasně a zřetelně řečeno...

Vladimír Just: Já to nemůžu poslouchat. To jsou lži prostě!

Martin Vadas: Nechal bych pana Kubicu domluvit.

Petr Kubica: Dobře, já bych to dopověděl. Přiznám se, že nejsem příliš připraven reagovat na tak příkrá slova, jako je lež nebo nepravda. Říkám to tak, jak to je.

Petr Kubica, Vladimír Just

Takže říkám, Česká televize pěstuje ekologii, otevírá jí okno, zajímá ji to. Nikdy se nestalo, nikdy nikdo neřekl, že by se neměla pěstovat investigativní žurnalistika. Nikdo neřekl, že by se nemělo s těmi konkrétními tvůrci pracovat atp. Nic takového se nestalo. To, co říkám, je časová osa, na níž se odehrály určité věci, a na téhle časové ose se stalo také to, že najednou já, který jsem přišel za týmem Nedej se, resp. za panem Bezouškou, který si osoboval v danou chvíli mluvit za svůj tým, a řekl jsem mu: pojďme spolu na tomhle dělat. Opravdu odmítám nést jakoby lu-

bokou vinu, že by televize popírala nebo ničila investigativní žurnalistiku. To by bylo to poslední, co by ode mě kdo mohl očekávat, že by investigativní žurnalistika v televizi neměla být.

Martin Vadas: Děkuji za úvodní slovo a prosím, dokončeme úvodní panel. Máme tady pana ing. Mgr. Kužílka, který je odborník na informace ve veřejném zájmu mohl by pronést svůj úvodní speech.

Oldřich Kužílek, Otevřete.cz: To je tedy, babo, rad! Co já s tím teď mohu dělat? Jenom spolehnout se na to, že doposud zaznělé jste schopni si zastrčit do takového šuplíku, a teď se zase věnovat chvíli něčemu jinému. Chápu, že emotivně to nemusí být pro mnohé příjemné. Opravdu nevím, kudy teď na to.

Abych začal odlehčeně, já mám také takovou zkušenost, že investigace vlastně nemusí probíhat jenom na základě zjištěných skutečností, ale také na základě fantazie a mystifikace. Tomu jsem se věnoval pět let v Českém rozhlasu s Ester Kočičkovou, vlastně jsme investigovali jakoby jiným způsobem, to znamená, že jsme domýšleli formou improvizace na mikrofon pod smyšlenými identitami, jak ty věci vlastně možná jsou. A výhoda toho byla, že jsme měli na začátku označené, že to je mystifikace, takže jsme mohli říkat prakticky cokoliv. Velký okruh posluchačů oceňoval, že to vlastně vyjadřovalo skutečnost jiným způsobem, ale také velmi přesně. Ale neříkám to kvůli popisování investigace, ale kvůli tomu, že i tento pořad prošel podobným problémem, že vlastně se jakoby nikomu nehodí. Zrušila ho Tachecí a od té doby se to nedaří způsobem obnovit, je mi soustavně říkáno, že to není kam zařadit, že s tím jsou jenom problémy, že se to pořad musí nějak odůvodňovat a všechny tyhle věci.

Pomohl jsem si touto historkou, kterou ode mě pan Vadas absolutně nečekal, abych překlenul, a teď se dostanu k tomu, o čem jsem se domní-

val, že tahle diskuse bude. Přicházel jsem sem v domnění, že bude o několik obecnějších úrovní výš v tom smyslu, že se zde bude mluvit o roli investigativní žurnalistiky. Pro mě je investigativní žurnalistika něčím mimořádně klíčovém, důležitém. Řekl bych, že to je jeden z nejdůležitějších prvků imunitního systému společnosti, což vlastně je rychlá linka vůbec jakoby na smrt, anebo na přežití společnosti. Je to mimořádně zásadní věc. Žádný organismus nemůže přežít, když nebude identifikovat choroby a identifikované choroby nebude schopen pak oznámit ostatním složkám organismu, aby se tomu bránily. To z biologie asi známe velmi dobře. Nevím, jestli to připodobnit k proteinům nebo k proteinovým propustím na membráně buněk nebo k čemu konkrétně, ale pro mě investigativní žurnalistika je něco společensky řečeno o přežití nebo nepřežití.

Můj koncept otevřenosti, které se věnuji od roku asi 1997, není jenom v tom, že tady je nějaký přístup k informacím. O tom bych případně následně mohl hovořit a říkat vám určité postupy, které je rozumné používat pro investigativní žurnalistiku. Já vidím celý mechanismus, že část společnosti vytváří nějaké hodnoty, část jich dává určité skupině, která je pověřena řízením toho celého, ve formě daní a tito za daně placení – řečeno zjednodušeně – jsou zmocnění činit určité činnosti, ať už nakládání s prostředky, nebo rozhodování o celém organismu, jak se má chovat od jednotlivce až po nějaké skupiny a celky. Takže dramaticky důležitým konstitutivním prvkem je otevřenost právě i ve smyslu imunity, imunitního systému. A chtěl bych to v tomto prostředí naznačit dvěma obrazy nebo připodobněními.

Pro mě je nejdůležitější, že když někdo požádá o informaci a projde si nějakým postupem, že ji nakonec dostane. Od neformální žádosti novináře, který ji třeba dostane v rámci hodin, až po

takové to procedurální žádání, které je třeba nakonec vymoženo soudem, anebo jak se nám daří v poslední době řešit i exekutorem. Takže nedojde jenom k tomu, že ten, kdo se ptal, se něco dozví, ale dojde k významné změně jakéhosi potenciálu, nebo může dojít i na té druhé straně. Ten, kdo je žádán, ten, kdo je dotazován, i jemu se mění svět, jemu se mění život. A to je na tom mimořádně důležité. On si tím způsobem uvědomuje, že to, co činí, je veřejně nahlédnutelné. A to vede k takovému fenoménu, kterému říkám hra s otevřenými kartami. Vláda Just bude vědět, o co jde. Také se hodně věnoval improvizacním metodám, technologiím a podobným věcem a má s tím jistě i zážitky. Situace, kdy člověk něco řeší tak, že si je vědom, že je mu tzv. vidět pod prsty nebo že karty jsou na stole, že on je tím, kdo tomu třeba rozumí, tak s tím něco dělá. Ale je na to vidět, on nic nemusí skrývat. Z hlediska tvořivosti, ale i ve smyslu jakési manažerské kreativity je to pro toho člověka mnohem inspirativnější, on mnohem snadněji přichází na správná řešení. Dokonce ta řešení v takové situaci k němu, když to řeknu metafyzicky, přilétají shůry sama. On se jakoby otevře nejenom vůči společnosti, ale ta otevřenost najednou funguje i vertikálně, něco k němu přilétá.

A tohle jsou vlastně klíčové důvody vůbec pro fenomén transparentnosti, otevřenosti, zjednodušeně potom i pro přístup k informacím. To jsme na takové už proceduralistické rovině. A v téhle věci, zase si to můžeme nastrukturovat, kdo se věnuje jaké fázi. A žurnalistika, která uchopuje výsledky zjišťování, transparentizování apod. a zpracovává je, anebo sama si o ně i žádá, liší se od řekněme obyčejného člověka tím, že je to její profese. Takže zatímco vesnický aktivista tomu může věnovat půl hodiny, protože pak už má něco jiného, tak profesionál se tomu může věnovat důkladněji a důkladněji to zpracovat případně i v nějakém týmu a s nějakými dalšími

podklady a nějakým vybavením tak, že k tomu může přispět víc. Takže role investigativní žurnalistiky je mimořádná. A samozřejmě ta televizní má ten rys, který říkal už pan kolega Šmíd, že v tom časovém slotu to musí víc shrnout a učinit trošku populárnějším, pochopitelnějším. Což ale je také hrozně důležité, protože provedená zjištění aspoň v základních rysech přenese širěji do společnosti.

Martin Vadas: S technickou poznámkou se přihlásil pan doktor Just. Jen bych prosil, abychom nepoužívali výkřiky jako lež apod. Měli bychom se spíš snažit vzájemně pochopit, protože úroveň, kterou tady prezentuje kreativní producent není úroveň nositele, statutára veřejné služby – generálního ředitele. Je to úroveň asi o dvě patra níž. My jsme pozvali pana generálního ředitele...

Vladimír Just: Chtěl bych dopovědět něco, co za mě vlastně dopověděl už kolega Kubica, kterého vůbec nehodlám napadat nějak osobně. Vy máte tu smůlu, že jste tu jediný za televizi. Kdyby tu byl kdokoliv jiný, mluvím k němu stejně. Nicméně vy jste předvedl úplně přesně, jako byste velmi bedlivě studoval moje články, protože já jsem zhruba před třemi lety napsal návod k použití, jak se zbavit nepohodlného pořadu ve veřejnoprávní televizi. A v tom návodu k použití byl mj. i problém sledovanosti. To znamená, tak dlouho střídat vysílací časy, až se pořad ztratí ze zorného úhlu diváků. Pořad Nedej se běžel jednou v úterý odpoledne, pak v pátek v podvečer, když se jezdilo na chalupy, pak to šlo v neděli dopoledne, pak to zase dva měsíce nešlo vůbec, pak to šlo proti Otázkám Václava Moravce, což samozřejmě automaticky eliminuje všechny diváky, kteří se zajímají o věci veřejné a já myslím, že to je úplně ten nejlepší a nejjednodušší a nej-elegantnější způsob, jak zbavit tento pořad i posledního diváka. Protože kdybyste dali i nejpulárnější český pořad, to znamená třeba Karla Šípa jednou v neděli v devět a podruhé

v pátek ve čtyři, tak vsadím plat generálního ředitele, že nebude mít přesně tutéž sledovanost, jako má teď, když pravidelně jde v určitý čas. A veřejnoprávní televize by měla být natolik konzervativní v dobrém slova smyslu, že by měla být spolehlivá právě v tom, že v určitý čas poskytuje určitý typ informací. A potom argumentovat tím, že to nemá dost diváků, je nesmysl, protože v dobách, kdy tento pořad běžel v prime timu, to vám může dosvědčit pan Bezouška, který ho zakládal, to mělo o několik nul víc právě kvůli tomu vysílacímu času. To za prvé.

Za druhé argument, že ekologie by neměla mluvit jenom jedním hlasem. Přesně o tom jsem já mluvil. Ten pořad se opíral vždycky o dvě základní veličiny: za prvé, o přírodovědnou veřejnost. A já za to nemůžu, že přírodovědná veřejnost v určitých oblastech, které jsou nějakým způsobem navázané na životní prostředí, se shodne. Od toho je to přírodovědná veřejnost, že prostě má ty poznatky, a to prostě není jeden hlas. To je ta odborná fundovanost.

A druhá věc je opora těch zoufalců, o kterých tady mluvil kolega Kužílek, že mají pár hodin na to, ve svém volném čase se starat o nějaký lokální svůj problém, a najednou přijede někdo z Prahy z pořadu Nedej se a on jim dá hlas. A nebýt tohoto pořadu, ten hlas by nikdy nezazněl. V prime timu běží úplně jiné hlasy, jiné koncepce. A tady je určitá alternativa pohledu na svět právě ekologická, která samozřejmě v celkovém programu České televize musí být vyvážena zase úplně jinými alternativami. To je jasné! Ale nemůžete chtít po jednom pořadu přesně metodou, o které se bohužel říká anekdoticky, ale pro Českou televizi už je to realita, pět minut Hitler, pět minut Žid. To prostě nemůžete v tomto pořadu uskutečnit!

Petr Kubica: Já bych fakt nechtěl, aby tady byly nějaké velké vášně. Berte to tak, že televize není nepřítel. Já tady sedím, vedeme dialog. Stav věcí je takový, že je otevřené programové okno, sta-

rají se o to dva konkrétní kreativní producenti. Ve chvíli, kdy byla konkrétní jednoznačná věc ve smyslu: Kubica zařiznul tohle téma, nechť propuknou vášně! Ale ve chvíli, kdy já mám jako dramaturga Pavla Bezoušku, a čtyři režiséři, kteří točili dosud Nedej se, natočili čtyři dokumentární filmy, ve chvíli, kdy včera běží první pořad Nedej se v novém modelu a má 102 tisíc diváků, to znamená skoro trojnásobek, kdy se udělala nová znělka, kdy se pečuje o to, aby se vybuodoval nový web, který bude pro tuhle lokální občanskou žurnalistiku nějakou významnou platformou – tak v tuto chvíli přece nejsme nepřátelé! Já chápu, že jsou určité dílčí věci, které jsou k diskusi, ale překvapuje mě ta vášnivost ve smyslu, že se něco zabývá. Naopak Česká televize nad tím velmi pečlivě přemýšlí, protože si myslí, že o ekologii by se mělo mluvit nejenom investigativní žurnalistikou, ale i dokumentem. Je si vědoma toho, že někdy investigativní žurnalistika neunese půl hodiny, a diskuse se vede o tom, přidejme čtvrt hodiny k téhle půlhodině čistě k investigaci. Jenomže prostě já očekávám od odborné veřejnosti něco víc než černobílé vidění. Já od ní očekávám, že jejím zájmem je hledat pestrost a různost a rozšíření pole. Ne to, že budeme hájit jedno pole na úkor druhého.

Martin Vadas: Prosím Martina Bursíka, aby uvedl svůj příspěvek.

Martin Bursík: Pane Kubico, já se věnuji ochraně životního prostředí celý život a vlastně jsme se nikdy nepotkali. Byl bych rád, kdybyste si z toho, co tu bylo řečeno, něco vzal za Českou televizi, když jste tady její zástupce. Dovolte pár poznámek.

Za prvé. Teze o tom, že ČT pěstuje a otevírá okno pro ekologii je mimořádně odvážná a pro mne, nezlobte se, legrační. Česká televize všeho všudy dlouhodobě otevřela okno pro pořad Nedej se, poté pro pořad Přidej se a tím to končí. Když se podíváte na vyspělé západní evropské státy, tak

poznáte, že věnují ochraně životního prostředí a ekologii daleko, daleko více. Chcete-li jeden konkrétní příklad, v té době jste tam ještě nebyl, ani jste to neměl na starosti: když například vybuchla Fukušima, bylo zcela zřejmé, že se děje něco zásadního, co úplně změnil celosvětový pohled na jádro. V Německu veřejnoprávní televize přerušila vysílání a jeli jeden dokument za druhým, který se týkal bezpečnosti jaderné energetiky a dalších témat. Česká televize ani druhý den na to nezařadila tohle téma do Otázek Václava Moravce, jakoby to vůbec nebylo. Takže to téma je pro ni naprosto okrajové. A já si myslím, že největší chyba, kterou jste v televizi – já nevím kdo konkrétně – udělali, je v tom, že dříve, než jste vytvořili nějaký nový další pořad, abyste přesvědčili odbornou a zainteresovanou veřejnost, jak to dobře myslíte s ekologií, tak jste ten jeden vlastně zrušili. Takže v lednu a v únoru jsme se nemohli podívat na nic, a proto je možné, že tuto neděli byla taková sledovanost, protože lidé si potřebovali ověřit, jestli skutečně ten pořad existuje a jak vlastně bude vypadat.

Máte-li skutečně vůli v ČT otevřít další prostor pro další dokumenty a další investigativní pořady, jen do toho! Ale mohu-li vám něco doporučit a mohu-li si to ve svém věku a po své zkušenosti dovolit: najít novináře, který by dlouhodobě sledoval nějaké konkrétní téma, rozuměl mu, nenechal by se uvařit na špagetě a dokázal být skutečně partnerem velkým silným lobby a tvrdým ekonomickým zájmům, toho pohledat. A vy v televizi takový tým máte a skutečně dlouhodobá zkušenost je něco, co vlastně jiná média nemají. Takže bych vám velmi doporučoval, abyste si tohoto vážili, abyste jim tam vytvořili podmínky optimální a pracovali dále na rozšíření. My jsme sepsali petici za to, abyste zachovali tento pořad tak, jak je, aby byl takhle tvrdý a investigativní. A přáli bychom si, aby nebyl 15, ale 150 minut! A vedle toho klidně udělejte Eko-

logie kolem nás a můžete do toho ještě dávat kočičky, jak si hrají s klubíčky, jak jsme byli zvyklí z dob dřívějších, ale jaká Ekologie kolem nás? Ten pořad popisuje tvrdé ekonomické zájmy, popisuje propojení politiky s ekonomickými zájmy, které má takovou sílu, že často má většinu ve vládě, v obou komorách parlamentu. A ten pořad popisuje na konkrétních kauzách a snaží se získat veřejnost pro to, aby dokázala zabránit nevratným změnám, které tohle propojení politiky a ekonomiky v ČR přináší. Vy jste veřejnoprávní televize a je vaší povinností takové pořady umožnit, a to v daleko větším rozsahu, než nyní!

Petr Kubica: Proč ten patos?

Martin Bursík: Ale to není patos! A nebuďte drzý, pane Kubica! Já normálně s vámi mluvím, já jsem vás ani jednou nenapadl, tak proč mi říkáte, proč ten patos. Podívejte se na ten způsob jednání!

Martin Vadas: Pane Bursíku, ten patos je v tom, když říkáte „vy, televize“. Pan kreativní producent je jeden z 23. To není celá televize! To je jeden z 23, který projevil zájem o toto téma, o tento pořad a snaží se ho tam prosadit, jak to v těch podmínkách jde. Obráťte-li se na „vy, televize“, tak to je statutární zástupce pan generální ředitel. Pan Kubica se nevyhnul jako pan Fridrich, jako pan Dvořák, ale přišel sem, protože chce o tom diskutovat, tak pojďme vést dialog, poslouchejme se navzájem a používejme, prosím vás, přiměřená oslovení.

Martin Bursík: Ale já nevím, co mně teď vyčítáte.

Martin Vadas: Já vám nevyčítám nic. Vy říkáte „vy, televize“ panu Kubicemu, ale pan Kubice není „vy, televize“!

Petr Kubica: Vy to prostě všechno hrozně vyhrocujete do naprosté emoce!

Vladimír Just: Jaká emoce, proboha!? Naprostá reálná fakta: v prosinci pořad zmizel z českých obrazovek. (*Nesouhlasné reakce p. Kubici.*) Je to faktum? Bez emocí. Zmizel ten pořad, nebo ne?

Petr Kubica: Bez emocí je to tak...

Vladimír Just: Bez emocí ano nebo ne?

Petr Kubica: Ne! To je přesně to, co já nechci a odmítám.

Vladimír Just: A já ho chci právě!

Petr Kubica: Stop! Dost už! V roce 2013 se natočí stejný počet minut jako v roce 2012 a objemově se na to dá víc finančních prostředků než v roce 2012.

Vladimír Just: Vy mluvíte o budoucnosti, já mluvím o tom, co se stalo v posledních třech měsících!

Petr Kubica: Já mluvím o výrobním úkolu roku 2013.

Vladimír Just: Já mluvím o faktech. Bez emocí. Ten pořad zmizel z televize.

Petr Kubica: Dobře, zmizel, ale teď tam je.

Martin Vadas: Pojďme se vrátit. Pan Bursík dokončí své vystoupení, položí otázku, a pak máme další, kteří budou také hovořit.

Martin Bursík: Já to ještě dokončím a dám si pozor na to, aby to bylo zcela bez emocí, aby vám nevadila ta forma, abyste si uvědomili ten obsah.

Ekologická komunita od nevládních ekologických organizací, lidí aktivních v politice – přes paní viceombudsmanku Seitlovou, přes lidi z Akademie věd a další – je komunita, která v naší malé zemi se velmi dobře zná a většinou se ti lidé velmi dobře vyznají v tématech, pracují na tom po desetiletí. Já chtěl naznačit to, že v České televizi máte určitý tým, který si tuhle znalost osvojil za tu dobu také, a tudíž že je na místě na tom stavět a případně rozšiřovat váš zájem o ekologii jinde, někde dále v dalších slotech, které si vytvoříte.

Petr Kubica: Ale ti lidé tam přece jsou! Točí ty filmy!

Martin Bursík: Zrovna dnes jsem dostal e-mail od zástupců nevládních ekologických organizací Zelený kruh, Arnika, Hnutí DUHA a další, kteří nás informovali jako čtyři statutární zástupce pe-

tice o tom, že jste s nimi paralelně vedl dialog a vyzýval je k nějaké spolupráci. Bylo by dobré, abyste věděl, že my o sobě víme, že se navzájem podporujeme, že všichni ti lidé podepsali petici také a teď nám vzkázali jako petičnímu výboru, že my budeme tu věc zastupovat ve vztahu k televizi, k vám a k panu řediteli Dvořákovi lépe, že nás v tom podporují, že se rádi toho také zúčastní. Tudiž chci říct, že nějaká taková paralelní politika – vybrat si z komunity lidí, kteří dělají environmentální témata, některé, s nimi uzavřít dohodu a s jinými nekomunikovat nebo na ně nedbat, anebo jim říkat, že udělali špatnou petici anebo že používají příliš emocí – prostě tahle politika nebude fungovat.

Petr Kubica: Já jsem si dovolil se sejít s různými zástupci odborné komunity a ekologických organizací. Nahlédl jsem to, do jaké míry spolu oni komunikují a nekomunikují. Ale je to stejný způsob rozhovoru, který vedu tady s vámi. Já si prostě nevybírám nikoho ve vztahu k tomu, že bych někomu dával přednost nebo ne. Já tohle vůbec nechápu! Přece naší povinností je pečovat o to téma a hledat způsoby, jak o něm mluvit, a vést o tom dialog. A vést o tom dialog buďto na půdě profesní organizace, což činíme teď, anebo na půdě ekologických organizací. Televize je otevřená vůči všem a já si prostě opravdu nenechám upřít právo, abych se setkal s kýmkoliv. Domluvili jsme se s panem Vondroušem ze Zeleného kruhu, že uděláme diskusní platformu na tohle téma. Pokud se domluvili s vámi, že o to budete pečovat, tak se prostě budeme scházet s vámi. Můj zájem přece není nic jiného, než vědět, co se v té komunitě děje, jaká jsou podstatná témata a jakým způsobem o nich lze vyprávět. Jiný zájem nemám. Proto jsem tady, proto se setkávám s nimi. Totiž nejhorší, co se stalo, je to, že já se ocitám v poli toho, že nějak strategicky něco likvidujeme. Prostě to není pravda! Jsem tady, je na mě mailová adresa, telefon. Kdykoliv může

kdokoliv něco říct. Řekněte prosím – kromě určitých obecných formulací, které tady zazněly – něco konkrétního, že nějaká konkrétní kauza byla zastavena, že někdo konkrétní nemohl točit a měl skvělé téma. Já to chci slyšet! Nic takového není! **Martin Vadas:** Prosím Ivana Biela.

Ivan Biel: Nesouhlasím s Martinem Vadasem, když říká, že pan Kubica není zodpovědný za Českou televizi.

Martin Vadas: Ale já jsem tohle vůbec neřekl! Já jsem řekl, že tady když říkáme „vy, televize“, tak to není jenom pan Kubica.

Ivan Biel: Ne, to jsi neřekl. Ty jsi řekl, že je jenom jeden ze zaměstnanců.

Martin Vadas: Ne! Jeden ze 23 kreativních producentů. To je faktum.

Ivan Biel: Pro mě je příznačné, že se tady bavíme o jednom pořadu. Nechtěl jsem o tom mluvit, ale je to příznačné, protože podle mě to je právě ten problém, že Česká televize kromě tohoto jednoho pořadu nemá žádný investigativní program. A v tom je ten problém! Ale já jsem si myslel, že o tom bychom se tady měli bavit zásadně. To je jedna věc.

Ale když jsme už u tohoto, napadlo mě pár myšlenek. Vy jste pořád říkal, že jste se rozhodli z určitých důvodů pozastavit tento program, přeměnit ho na nějaký nový. Ale nikdo nám za celou tu dobu neřekl, jednak kdo to rozhodnutí udělal, jak ho udělali a proč ho udělali. To jsou zásadní otázky, které by možná osvětlily celý tento problém.

Petr Kubica, Česká televize: Na to já prostě nedokážu odpovědět. Když jsem o tom mluvil na začátku, tak jsem vytyčil dílčí věci – a je jedno, jestli to je sledovanost atd., teď to fakt neberme jako meritum – ale prostě dílčí věci, které mohly vést program k tomu, že se rozhodli, že o ekologii by se mělo mluvit jiným typem pořadu.

Vladimír Just: Kdo je program?

Petr Kubica: Program je programový ředitel Friedrich a programová dramaturgové, jako je třeba

Tomáš Motl. A aby byla jasná operativa televize: Uvnitř producentského systému program disponuje penězi, vypisuje okna a – v uvozovkách – na interním trhu si od nás, od producentů jako jsem já nakupuje určité typy pořadů a vybírá si mezi nabídkou jednotlivých producentů. To je odpověď na to, kdo je program. Proč, to je jiná věc. Čili to východisko, bod nula je to, že směřem k producentům přišla tzv. poptávka programu a řikala: my pro rok 2013 vypisujeme půlhodinové okno, které v tom materiálu bylo pracovní nazváno Ekologie kolem nás, nabídněte nám svoje koncepty! A mým konceptem bylo oslovit lidi z Nedej se, aby nezmezili. Je absurdní, že já jsem jakoby vlastně ten nepřítel, i když jsem udělal krok k tomu, aby se ty věci neztratily, ale to pomímám. Čili chci jenom říct, že nabídka potom šla směrem k programu na základě jejich poptávky. A diskuse se měla skutečně odehrát, pokud měla být, protože s tímhle byl seznámen pan Bezouška, resp. doufám, že i tým kolem něj, a v tu chvíli bylo jasné, že to budou prostě půlhodinové dokumenty. Což se stalo v červnu 2012. Tehdy měly začít vášně.

Ivan Biel: Abych to shrnul. Rozhodnutí bylo uděláno panem Fridrichem a panem Motlem na základě nějakých pofidérních...

Petr Kubica: Bylo to zadání programu.

Ivan Biel: Podívejte se, když někdo tedy ruší program z určitých vážných důvodů, tak si musí buď vypracovat na to, kterou zveřejní, zejména když je to úspěšný program...

Petr Kubica: Není úspěšný.

Ivan Biel: A teď jsme u toho! Kdo to říkal, že to není úspěšné! Na to jsem se vás ptal. Vy si myslíte, že to není úspěšný program. Proč?

Petr Kubica: Ne. Myslím si, že o ekologii by se mělo mluvit vrstevnatěji. (*Projevy nesouhlasu v plénu.*) Prostě existuje nějaký program, na který se dívá 36 tisíc diváků. A jakou formu zvolíme, nechť je diskuse o tom.

Ivan Biel: Další otázka. Protože vy jste zřejmě je-

diný producent, který propaguje investigativní programy, jaké máte v programu další investigativní programy?

Petr Kubica: Nejsem producent, který by dělal investigativní programy. Já mám na starosti dokumentární tvorbu.

Milan Šmíd: Můžu něco dodat? To dělá zpravodajství.

Ivan Biel: Teď nemluvíme o zpravodajství!

Petr Kubica: Ale to je podstatná věc, co říká pan Šmíd! A toto je možná ještě důvod proč, protože ČT 2 se profiluje pod novým vedením jako dokumentaristický kanál. Tohle je čistá publicistika, jenom aby to bylo jasné. Jsou určité věci, jako je redakce ve zpravodajství a výroba dokumentu na ČT 2, a jsou to věci i za jiné peníze. Čili i diskuse, zda tento program nepatří na ČT 24 čistě v této podobě, je nabíledni. Ale tohle je přece ta přirozená diskuse.

Ivan Biel: Vy se přece zabýváte dlouhou dobu dokumentárkami. Slyšel jste někdy o něčem, co se jmenuje investigativní dokumentárky, dokumentární filmy, které jsou všude ve světě velice populární?

Petr Kubica: To se dá dělat, když budou lidi.

Ivan Biel: Počkejte, tak najednou nejsou lidi. Já bych chtěl od vás pořádnou odpověď, prosím vás!

Petr Kubica: Já budu velmi rád dělat investigativní žurnalistiku. Je to prostě nejnáročnější disciplína. A věřím, že část toho týmu nebo celý, který dělal teď Nedej se, bude... (*Přerušován p. Bielem.*) Doufám, že vznikne to, čemu vy říkáte investigativní dokumenty. A rozhodně tomu nebudu bránit.

Milan Šmíd: Já se chtěl zeptat, jestli sledujete pořady Pološero, Intolerance, Ta Naše povaha česká. Pokládáte to za investigativní žurnalistiku?

Ivan Biel: Já to nepovažuji za investigativní žurnalistiku.

Milan Šmíd: A viděl jste nějaký v poslední době?

Například tu Povahu českou? Jaká témata třeba probírala?

Ivan Biel: Viděl jsem a nezdálo se mi to vyložené jako investigativa jako taková.

Martin Vadas: Já bych k tomu řekl, že jsou různé pořady, samozřejmě jsou většinou reportážní a nemusí být nutně investigativní, a pak jsou pořady fejetonového typu, například 168, kde se musí vyvinout určitá práce při zjišťování faktů a překonávání překážek, ale není to vyprofilováno jako investigativní pořad. Takže můžeme mluvit o Reportérech ČT, kteří si říkají, že jsou jediným investigativním pořadem na trhu – nebo jednu dobu byli – a můžeme mluvit o Nedej se. A pak už to bude velice obtížné zejména vzhledem k tomu, co jsme se dozvěděli z dopisů v komerční oblasti, kdy kolegové atakovali pana poslance Johna kvůli tomu, jakým způsobem vlastně kšeftoval s tématy na televizi NOVA atd. Takže ta problematika je širší a já bych byl rád, kdybychom se do té šíře také dostali, ale vás ještě baví diskutovat o tomto pořadu.

Olga Sommerová: Já bych se chtěla ještě jednou vrátit ke dvěma tématům, o kterých mluvil Vladimír Just a Martin Bursík, a totiž o tom, že témata ekologická můžou dělat lidé, kteří se skutečně v tom odborně vyznají. Jestliže pan Kubica říká, že pozval studenty FAMU k práci na Ekologii kolem nás, tak je to hezké, ale je přece jenom rozdíl mezi dokumentárním filmem a investigativní publicistikou v tom smyslu, že mladí lidé, studenti nebo už absolventi, kteří se nezajímají konkrétně o ta témata, asi můžou natočit třeba i dobrý film, ale nemyslím si, že by mohli tomu rozumět jako tým, který se tomu takto věnuje. Já jsem na této škole strávila pět let jako studentka, 11 let jsem tady učila a vím, jací jsou tady studenti, o co se zajímají, a vím také, jaký je rozdíl, pane Kubico, mezi publicistikou a dokumentárním filmem. Takže to je jedna věc.

Petr Kubica: S dovolením na to zareaguji. Já šel

do České televize i z toho důvodu – a také jsem tady na FAMU učil 12 let, aby to nebyl začarovaný zámek, aby se otevřel co nejširšímu poli dokumentaristů. A do určité míry je to můj cíl. Samozřejmě jsem si vědom jemné práce v tom smyslu, že ne každý může začít dělat investigativní žurnalistiku a hned se do toho pustit. A byla to do určité míry i moje dohoda s panem Bezouškou, že to ty lidi budeme učit. Opravdu si nemyslím, že by to mělo být zavřené jen pro určitý okruh tvůrců. A posuzujeme prosím tu konkrétní práci, konkrétní dílo a chyby, ale bez ohledu potom i na to, kdo to dělá – jestli ti, kteří to dělají 20 let, anebo jiní. Ale ve chvíli, kdy se dostávám pod nesmírný tlak, tak vlastně také k tomu přistupuji už teď ostražitě a opatrně. Diskuse nebyla otevřená doteď a já jsem rád, že ji můžeme třeba tady nastartovat ještě v té vyšší úrovni.

Olga Sommerová: Já jsem ještě chtěla říct jednu věc. Ať jdou pořady Nedej se, či Ekologie kolem nás jako dokumentární filmy, které budou dělat lidé, kteří ještě ta témata teprve zkoumají, ale ať to jde paralelně vedle sebe. Takhle jsem to myslela. Ne, aby se tady něco přerušilo a najednou se začalo hledat.

A ještě jednu věc jenom k vám, pane Kubico. Dozvěděli jsme se, že jste řekl ekologickým neziskovkám, které vás oslovily, že nebudete jednat s petičním výborem petice. Do toho petičního výboru já patřím. Já se vás ptám, jestli je to pravda, že s námi nebudete jednat.

Petr Kubica: Není to pravda. Paní Sommerová ví, že když ta petice měla vyjít, tak jsme si telefonovali a upřesňovali si některé věci. Takže opravdu, nezavírám se před diskusí s kýmkoliv. Snad je to i zřetelné z toho, co tady říkám, a že tady sedím a mluvím s vámi. Já naopak chci, aby to bylo co nejotevřenější. Pro mě, když to řeknu za sebe, je to jenom jeden segment práce a přistupuji k ní se zodpovědností, aby věci byly za-

chovány a aby se rozvíjely dobře. Nicméně za dva tři měsíce vzbuzených emocí jsem se potkal opravdu s řadou ekologických organizací a spíš jsem nahlédl jistě rozepře mezi nimi. Ale Česká televize přistupuje ke všem stejně.

Olga Sommerová: Můžete vyřídit tedy svým nadřazeným, že se tady udělala tato debata. A říkal jste mi, že vy budete rád prostředníkem mezi námi a vedením České televize.

Petr Kubica: Máme schůzku s panem Bezouškou a já znovu říkám, aby to nezapadlo, že s těmi lidmi děláme. A pan Bezouška je dramaturgem těch pořadů! Jenom bych chtěl říct, že jakkoliv to má nějaké jemné nuance, nicméně jdeme s panem Bezouškou za panem ředitelem vývoje Maxou a náš koncept s panem Bezouškou je takový, aby skutečně vznikly 15minutové investigativní reportáže s diskusí. Zda to bude dělat jeden tým, anebo to budou otevřené reportáže a k tomu půlhodinové dokumenty, které budou nahlížet ekologii a mluvit k veřejnosti jakoby různě. To bych si já osobně přál. Nemůžu mluvit za televizi, za program. A scelily by to třeba jedny webové stránky atd. atd. Ale to je skutečně moje bytostné přání, aby obě tyto polohy měly otevřený prostor, který se neprolíná, nevede jakoby ke kočkopsům, což se bohužel třeba teď někdy může stát, a zároveň aby ekologie nebyla jenom ta válka, ale aby ta ekologie také byla dobrá zvěst. Ale ta válka je v pořádku. Nezpochybňujme...

Vladimír Just: A proto jste zrušili Přidej se!

Petr Kubica: Nezrušili jsme Přidej se. Přidej se bylo velmi nechtěné dítě. Kdyby tady byl pan Bezouška...

Martin Vadas: Děkuji pěkně. Pan Bezouška byl pozván, ale nedostavil se.

Jiří Gasiorovič, Česká televize: Já jsem se přihlásil za pana Bezoušku. Jsem člen týmu Nedej se. Hlavně ho chci omluvit, protože je nemocný. Z diskuse, kterou tady poslouchám, mám velmi

smíšené pocity a myslím si, že to je hloupé a že my si to vyřikáme v televizi a není potřeba to tady prezentovat. Jediné, co mě mrzí, pane Kubica, je to, že vím pozitivně, že jste za Pavlem Bezouškou opravdu v tom červnu přišel s tím, že buďto to bude dokument, tak jak vy chcete, anebo že to nebude vůbec, protože to vedení nechce. To je za prvé.

A druhá věc mě mrzí. Vždycky jsme prohlašovali, že chceme, aby se na tom podílelo více autorů. Naopak, měl-li by to být půlhodinový dokument – tedy ono bylo vyměněno 26 minut ekologie za 26 minut ekologie. Ale na druhou stranu měl-li by to být 26minutový dokument, tak jsme všichni věděli, že je potřeba víc autorů, a dokonce bychom to všichni uvítali, protože jiný pohled, dobrý pohled. Takže nevím, v čem je tady spor.

Petr Kubica: Já také nevím, v čem je spor, protože s panem Gasiorovičem jsme se setkali na ekologickém večírku někdy před Vánoci a tohle samé, co říká dneska, mi řekl.

Martin Vadas: Máte někdo dotaz nebo chcete dále rozvíjet problematiku pořadu Nedej se?

Hana Nováková, studentka FAMU: Já studuji dokument na FAMU. Psala jsem bakalárku o Nedej se, ke které mi pan Bezouška poskytl spoustu podkladů. A nechápu jedinou věc – a je to také dotaz na pana Gasioroviče, který tady Nedej se reprezentuje. Říkáte, že není třeba rozebírat vaše interní věci, ale tato diskuse je z mého hlediska hrozně dramatická, mluvím z hlediska člověka, který se o to zajímá z obou stran – točila jsem bakalářák o Šumavě a myslím, že nebyl úplně povrchní, myslím, že jsem se dostala dost hluboko. Zároveň velice fandím Nedej se. Znáám ale lidi, třeba i z týmu pana Kubici, kteří se toho chopili a nemám pocit, že se o ekologická témata nezajímají. Je tady Ivo Bystřičan, který natočil film o jádru a zajímá se o tato témata dlouhodobě, prostě mám pocit, že vlastně

všichni tito lidé by mohli event. pracovat ve velké synergii. A jediný moment, který na celé debatě, která probíhá, nechápu, je, proč se od začátku nevyjádřil nějak explicitně v médiích pan Bezouška sám. Proč pan Bezouška jako šéf týmu nepopsal nikdy, jak to bylo, jak to probíhalo, jakým způsobem se k němu vztahuje pan Kubica. Proč pan Bezouška mlčí, i když by asi mohl ledacos vysvětlit všem svým přátelům, kteří opravdu ten pořad několikrát tímhle způsobem zachránili. Ale ty tlaky tenkrát šly z vlády, tlaky tenkrát šly z úplně jiných míst.

Jiří Gasiorovič: Nevím, na co se mě ptáte. Proč tu není, to už jsem říkal. Je nemocný. Proč nic nenapsal? To myslíte vážně? Aha, tak to se vám asi nepodařilo nic přečíst. Ale na druhou stranu znova zopakují, vždycky jsem chtěl a Bezouška také a všichni, a vítali jsme nové autory pro investigativní pořad o ekologii, nikdy jsme s tím neměli problém. Za druhé. K čemu se měl pan Bezouška vyjádřit? Ano, máte pravdu, mohl by se vyjádřit k to-mu, jak probíhala programová rada, co se tam řešilo, co bylo přihlášeno atd. To máte pravdu, mohl se k tomu vyjádřit osobně, protože tam osobně byl. A se za něj vyjadřovat v tomto směru nechci, mám zprostředkované informace, ale zprostředkovaná informace nemá velkou hodnotu.

Dneska už jsme v situaci, kdy pořad Nedej se existuje, aspoň podle názvu. Čtyři se odvíšilají a další dva jsou objednány z týmu, takže se dá říct, že ten starý tým tvoří.

Martin Vadas: Děkuji pěkně za odpověď. Pan doktor Fiala. Prosím.

Doktor Fiala: Já jsem jeden z těch, který dělal s Pavlem na větších dokumentech opakovaně, tak vím, jaká je to strašidelná práce, co to vyžaduje času, a hrozně jsme toužili po tom, aby se to stalo normou, že se tam dokument objeví, ale opravdu řečeno v posledních dvou nebo třech letech jsme udělali asi šest projektů, protože pra-

videlně přišel útok, že Nedej se bude zrušeno a že má být místo toho něco jiného, a tak se vymýšlely různé Zelené brýle a já nevím, co všechno. Ale v jednu chvíli, to byla taková šťastná chvílka, to je asi před pěti nebo šesti lety, byla kombinace Nedej se – investigativně ostrý, kvůli kterému se pravidelně chodilo k soudu, pak bylo Přidej se, kde jsme chtěli využít osobností jako je Keller, Bělohradský a další, kteří oslovovali mladou generaci a snažili se vyslovit k věcem způsobem, který je zaujme, a zároveň pozvednout jejich ekologické vědomí. A pak bylo ještě studio, které bylo asi 20minutové, možná 25minutové Na Větvi.

V každém případě já osobně si dovlím se postavit na stranu pana Kubici, protože za prvé si ho vážím z Jihlavského festivalu, a také jsem pochopil, že on není ten, který přišel s tím, že zruší Nedej se. A pochopil jsem, že opravdu asi by potřeboval podporu v tom, aby se přidalo těch 15 minut. A tam by se měla soustředit petiční činnost. Prostě bojujme tímhle směrem. Protivník je v programu, není ve výrobě. My šijeme do výroby, ale protivník je v programu. Neříkám protivník, ale prostě to je ten partner, který má v ruce kasu a rozhoduje.

Ivan Biel: Já bych opravdu nechtěl, aby celá diskuse byla jenom o jednom programu. Myslím, že situace je tragická, a měli bychom se zamyslet, proč nejsou další investigativní programy, zejména v České televizi. Myslím tím delší dokumentární pořady. A co pan Kubica může udělat pro to, aby jich bylo víc?

Petr Kubica: Když vezmu každý námět, který přijde do České televize – evidují je v centrální evidenci námětů – když si tedy vezmu ty dva tisíce námětů, které tam jsou, tak jeden, dva, tři, čtyři, pět má charakter investigativního pořadu! Já můžu říct jenom to: přicházejte s koncepty! Úkolem producentů je protáhnout je televizi a dostat na obrazovku. Ale trošku mám skepsi z toho, že

– když to řeknu hloupě – nejsou lidi. Ale třeba se pletu.

Jitka Seitlová: Jestli tomu dobře rozumím, tak jsme se hlavně zaměřili na ekologii. A na obavu z toho, že čas, který je vyčleněn pro ekologii, je kratší. Jde ale také o to, aby v televizi byly pořady, které – a teď to řeknu z mého pohledu – mluví o problémech lidí, kteří to cítí jako velký problém a chtějí, aby to bylo řešeno. To je, jak jste to přesně řekli, boj.

Na druhé straně ale opravdu existuje velká obava širší veřejnosti o to, že ty pořady vymizí, protože fakt řada pořadů zmizela. To je pravda. To nemůžeme popřít. Takže o tom je debata. A já bych to určitě nesoustředila jen na pana Bezoušku – my víme, jaké má kvality, ale i na to, jak se může ten pořad zdokonalovat. Opravdu je obava, aby to nebyl jenom popisný dokument: máme se všichni hezky a jsou tady hezká zvířátka, ale aby to bylo o problémech lidí na jednotlivých regionech, lokalitách! Nebo o nějakém tématu, kterému není věnována pozornost. A teď to zase řeknu, vnímejte mě jako naprosto obyčejného diváka: já vidím neustále, jak se v té Poslanecké sněmovně hádají, je to opravdu nepěkný pohled. A na druhé straně řada věcí, které se týkají opravdových problémů těch lidí, kteří nám píšou – a veřejný ochránce práv ví, co lidi tíží – zůstává stranou. A je to v řadě případů právě životní prostředí, protože lidé chtějí, aby tam nebyl hluk, nechtějí, aby tam byl prach, nechtějí, aby tam byl zápach. To je to, v čem ti lidé žijí. Tak o v tom někdy vidím na obrazovce opravdu velmi málo, možná někomu se to jeví jako nepodstatné.

Ivan Biel: Já jsem se neptal na ekologii, protože o ekologii jsme tady mluvili strašně dlouho. Já myslím, že jsou i jiné, stejně důležité věci. Mluvíte o parlamentu. Každý ví, jak závažná je korupce. Byl tady program, který jsem ještě zažil, jmenoval se Na doraz. Výborný program, který úplně zmizel! A podobné programy. Kde jsou?

A jestli něco takového máte na mysli, pane Kubico. To jsou důležité věci.

Petr Kubica: Mám. Ale já vždycky můžu mluvit jenom za tvůrčí skupinu a za operační pole, ve kterém se pohybuji. Paní doktorka hovoří o tom, aby nezmizela investigativní žurnalistika, tak já prostě v tom poli, které mám, se budu snažit, aby byla její slova maximálně naplněna. A zároveň bojujeme společně všichni za to, aby se ten prostor rozšířil a aby se naplnilo to, o čem jsem mluvil a co asi tak všichni chceme, aby ty věci televize nabízela vedle sebe a ve větší ploše.

A co se týče konkrétních otázek, je to skutečně o nápadech lidí, o tom, aby přicházeli s koncepty. V rámci vývoje a výroby to jen uvítáme. Ale ještě musíte mít na zřeteli, že součástí České televize je zpravodajství a to je naprosto specifický úsek; proto by tady měli být lidé ze zpravodajství.

Martin Vadas: Teď prosím pana doktora Šmída, aby nám trochu zhodnotil, jestli je místo televizní investigativní publicistiky v tom rozsahu, jak je dneska poskytuje Česká televize, dostatečné. Jestli to je v podstatě srovnatelné třeba s prostorem, který tomu dává BBC nebo jiné stanice venku. Jestli je to dostatečná reflexe pohybu ve společnosti, který tady je velice bouřlivý.

Milan Šmíd: Jsem trochu na rozpacích, protože mám maličko zmatení žánrů v tom, co to je investigativní dokument. Neboť já se pohybuji spíše v žurnalistice, kde je investigativní žurnalistika a publicistika. Tady kolega Kubica má pravdu, že on tady zastupuje „velké Kafky“; ale zpětná vazba, o které tady hovoří paní zástupkyně ombudsmana, by měla být, řekl bych, ve zpravodajství, v publicistice na „malých Kavkách“. Řeknu svůj osobní názor. Přilíš se tu hovořilo o jednom pořadu, ale Česká televize by vlastně měla tu zpětnovazební funkci, tu investigaci provádět ve speciálních pořadech. Jsou dva. Mám pocit, že ten druhý je trochu zapomenutý, myslím na Černé ovce, sem tam bílá, který je na

úrovni komunální zpětné vazby. A potom je tady pořad Reportéři. Já si vypsal poslední tři nebo čtyři měsíce, jakými tématy se Reportéři zabývali. A musím říci, že skutečnou funkci investigace, která jde po opravdových společensky závažných problémech a snaží se odhalit některé pravdy nebo udělat zpětnou vazbu, bohužel asi Reportéři neplní. Když se podíváte na témata: jak slabozraký muzikant dobyt Hollywood, zásah městské policie u Anděla, tajemství smrti astronoma Tycha Brahe, tajemství devíti křížů. To je vždycky třetí reportáž v pořadí. I když je tam jako první či druhé téma třeba dvakrát financování Věcí veřejných, ale to je všechno.

Řeknu svůj názor: ano, chybí tady pořad. Jsou dvě možnosti: buď se pořad Reportéři naplní takovým obsahem, aby tuto funkci plnil, nebo by

Zdeňka Jelenová, Soňa Göblová

bylo dobré oživit nějaké ty staré Nadorazy anebo jiná témata, která by dostala prominentní čas. Třeba by doplňovaly Stošedesátosmičku anebo jiné takové trošku zábavné záležitosti.

Závěrem ještě bonmot. Když jsem byl v Americe, tak tam se říkalo, že každá dobrá žurnalistika je investigativní. Chce-li žurnalista dobře odvádět práci, to znamená pozorovat svět a plnit funkci zpětné vazby, jak o tom mluvil pan Kužílek, tak by měl být investigativní. Bohužel tomu tak není. Je kolem toho řada problémů. My víme, že jeden z nich je i problém finanční. Protože média jsou

pod neustálým tlakem efektivity – chcete-li zpracovat jedno téma důkladně, tak na to musíte mít čas a peníze. Ale mohu vás ujistit, že i ve Spojených státech se dneska velice pláče nad tím, že média pod tlakem v podstatě vypouštějí investigativní žurnalistiku, tj. ten luxus, že si mohli vyčlenit na dva na tři měsíce reportéra, který potom přinesl kauzu.

Martin Vadas: Já myslím, že je dobře, že jsme se vrátili k obecnější rovině a k ostatním pořadům; nečekal jsem, že to kritické oko pana doktora bude vůči Reportérům tak vyhraněné. Myslím, že to je snaha udržet se v tom vysílacím čase, pobavit diváka a vlastně dávat tam entertainment prvky, o nichž si oni myslí, že přiláká to diváka. Já jsem na to měl svůj soukromý recept: Myslím si, že to nezachrání jedni Reportéři, ale rozdělení týmů. To znamená, že bude tým Reportérů a vedle toho se bude developovat jiný pořad, který poroste v nějakém dialogu s jiným investigativním pořadem. Aby pořad Nedej se byl okysličován jiným pořadem jiného týmu, který s ním bude nějakým způsobem vést soutěžní dialog. Oni budou vychytávat okna, která dejme tomu pořad Nedej se přehlédne nebo jim nebude přikládat takovou důležitost, nebo se jim nevejde do programu atd. A vyrobí z toho oni něco, co je bude profilovat. Já tohle zažil na jiné úrovni ve zpravodajství v roce 1992, kdy jsme měli nějakou federální televizi a vedle toho byly televize slovenská a česká. Ti lidé se prostě koukali, co dělají ostatní, a snažili se přemýšlet, jak to dělat jinak, lépe a jak se o diváka ucházet. Nejenom se mu podbízet zábavnými prvky. Když má jít o žánr investigativní publicistiky, tak prostě by to mělo být opravdu objektivní, měla by to být opravdu nikoliv reportáž ve smyslu popisu nějakého prostředí.

A já kladu teď otázku tady odborníkům z televize a novinářům, jestli v tom vidíte jakýsi problém, že rozdělujeme ty přístupy. Olga prohlásila,

že dokumentarista z katedry dokumentární tvorby nemůže dělat investigativní pořady. Já jsem tam učil 22 let a musím říct, že Martin Řezníček když ještě byl studentem, dělal pořad Nadoraz jako jeden z reportérů. Byl studovaný dokumentarista a prostě to dělal. Já si myslím, že otevřenost, o které mluvil pan Kubica, je dobrá cesta, ale stejně si myslím, že je potřeba, aby to nedělal jenom pan Kubica, ale aby jiný kreativní producent cítil také, že to je důležité, a developoval tam svůj pořad, který bude vyplňovat niky, jež vzniknou v jednom týmu. A jak to vidíte dál? Přístup dokumentaristický a žurnalistický je totiž trochu jiný. V České televizi se stalo to, že tam to všechno zahrnují na ČT 24. Pan Bursík tady řekl, že Fukušima nebyla reflektována Českou televizí. Já si nejsem jist, jestli má pravdu. Taky jsem se koukal na televizi, a viděl jsem zpravodajské pokrytí, které tam mělo také publicisty, a ti reflektovali tu katastrofu z různých pohledů – z energetických, životního prostředí, šíření atd. atd., mapování míst. Oni to dělali jakoby on-line, ale bez hlubšího záběru, který je teď určen zřejmě pro Dvojku. A rozdělení, že něco se nahrne na Čtyřadvacítku a tam se ta témata jakoby odbudou, a vlastně ani pan Bursík se o nich nedozví, protože se na to zrovna nedíval, to podle mne asi není moc dobrá cesta. Naopak mě zajímá spíš v tom programu téma, které bude zpracováno různými žánry. To znamená, jednou investigací, jednou reflektující nějakou debatou dalších lidí, kteří to uvidí jinak, a potom nějakým sdílením nebo interaktivním přenosem, který bude oslovovat další lidi. Když jsem totiž slyšel údaj o sledovanosti 36 tisíc lidí, tak musím říct, že z hlediska televizních marketérů, z hlediska komunikace je to problém. Ať tomu říkáme veřejná služba, nebo cokoliv jiného. Přesvědčovat přesvědčené, utvrzovat se vlastně v našich pravdách, to není veřejná služba. Je potřeba vykročit z kruhu a v podstatě se dostat k veřejnosti, k těm lidem, kteří nesdílejí zelené

myšlenky, nedávají si je na prapor, nevolí zelenou stranu atd. Je potřeba, aby se to stalo tématem těch ostatních. Nejenom těch přesvědčených.

Vladimír Just: Pokusím se o několik obecných poznámek. Opravdu lépe už bylo. Byly tady pořady, které všechno to, po čem tady voláme a na čem se třeba i vzácně všichni shodneme, respektovaly a uměly to udělat. Všechny byly dříve nebo později zrušeny, nahrazeny něčím a postupně se vytratil z vysílání. Všimněte si, jak zanikl pořad Nadoraz. Ten zanikl po několika velmi odvážných investigativních zjištěních, kdy nyní nastupující pan prezident, tehdy v jiné funkci, byl přistižen dvakrát třikrát, abych to řekl velmi slušně, při nepravdách. Těch věcí bylo víc a poté pořad zmizel. Záležitostí, kdy opatrnost, určitá vstřícnost a provlášnost v České televizi převládá, je daleko víc a Martin Bursík určitě neměl na mysli ČT 2. Já samozřejmě souhlasím, že by jedno téma mělo být probráno z různých aspektů, ale nemyslím si, že 80 milionů Němců se rodí ekologičtěji a 10 milionů Čechů se rodí antiekologičtěji. To je plod určité informační šíře, určitého poskytování informací, ale v těch nikoliv okrajových a dílčích a specializovaných relacích, sférách atd., ale právě v tzv. prime timech. A o tom asi mluvil Martin Bursík.

U nás, pokud já si pamatuji, když už jsme u tématu Fukušimy, tak paní Drábová, která vlastně má dělat jakousi nezávislou kontrolu, je přímo symbolem toho maskota, který vždycky řekne, že to nakonec všechno je v pořádku, a pořad uklidňovala, uklidňovala. A to je přesně to, co si myslím, že veřejnoprávní televize dělat nemá. Má poskytovat co největší rozptyl informací nezávislých na těch, kteří se tím živí, tj. na politikách, na jaderných inspektorech, inženýrech atd. To je jenom jeden příklad za mnohé a mám pocit, nechci mluvit za Martina Bursíka, že on měl na mysli toto. Ne specializované magazíny, specializované názory různých odborníků na to

či ono, ale právě v hlavních vysílacích časech, kde se určité alternativní věci vůbec k divákům buď nedostanou, anebo se dostanou v té tzv. provládní tónině.

Vrátím se k volbě prezidenta. Hned první den, kdy byl oznámen výsledek, se objevil na veřejnoprávní televizi v hlavních vysílacích časech ve zprávách obraz Berndta Posselta, který sehrál jakousi roli v té kampani, ale už se tam nikdo neodvážil říci, že tento kandidát, který zvítězil, byl usvědčen – mj. veřejnoprávními i jinými institucemi, že si prostě ten argument vymyslel. Jednou to byl německý tisk, jednou to byl Respekt, vždycky to ale bylo nějak jinak, než jak to pak bylo prezentováno. Mně je vždycky trapně za reportérku z Českomoravské Vysočiny, která číhá, co si v síce pan prezident Zeman přinesl zase ze samoobsluhy. Míra servility, která je, ať už vůči odcházejícímu prezidentovi, nebo nastávajícímu prezidentovi, tu, obávám se, občan vnímá. A je to opravdu záležitost spojených nádob, zmizení určitých kritických relací, které nejsou pouze samozřejmě znakem České televize. Dneska jsem četl od Ondřeje Neffa pláč nad Českem – je to i otázka rozhlasová. Skandály kolem jednoho komentáře, údajně nevyváženého atd. Prostě těch věcí je víc a mně se skládají do nějakého symptomu. A byl bych velice ne-rad, kdybych měl pravdu, a byl bych velice rád, kdybych se mýlil a kdyby mi to kompetentní lidé z programu nebo z výroby, já to zase tak nerozlišuji, vyvrátili. Ale já ten rozpor pociťuji. Nikdy jsem nebyl ctitelem Novy a kromě Občana Havla a několika výjimek, kdy si opravdu nechala Česká televize vyfouknout tzv. veřejnoprávní rybník, jsem její zpravodajství vždycky hodnotil jako hluboce pod úroveň České televize. Ale v posledních měsících musím říct, že informace, které jsou tam, byť jsou v bulvárnějším hávu a byť jsou řazeny po stránce daleko většího dopadu na předpokládaného komerčního diváka, jsou nadány daleko větší mírou

svobodomyšlnosti a občanských postojů, než jak se to v posledních měsících projevuje v České televizi.

Proto se nedomnívám, že kauza Nedej se je kauza ojedinělá. Byla tady kauza se Zeměžlučí, je tady kauza s Rádiem Česko atd. Myslím si, že mizení kritické reflexe a mizení profesionálů kritické reflexe z veřejnoprávní obrazovky a její nahrazování amatéry v oblasti kritické reflexe, což jsou politici, a já říkám, že to je, jako když herci píšou recenzi na vlastní představení, to každodenní reflektování politiky samotnými politiky, tohle všechno je nemoc, která má podle mého názoru obecnější příčiny, a já jenom tady jsem hodnotil jeden z mnoha výhonků.

Katka Písačková, studentka: Já bych ráda navázala na nedostatek kritického přístupu k novinářině. Můžu mluvit jenom za prostředí, které znám, což je Fakulta sociálních věd, katedra žurnalistiky, kde teď končím bakalářský program a mám srovnání třeba s ročním studiem v Dánsku. Pan profesor Šmíd tam také učí, na mě pak může třeba navázat. Já jsem se tam za těch pár let, co tam studuji, nesetkala s předmětem, který by v nás třibil jakýmkoliv způsobem opravdu kritický názor, a v podstatě nás vychovával k investigativní žurnalistice. Za tři roky jsme možná psali jeden investigativně laděný článek v praváku, ve druháku. Byli jsme za něj poplácáni po zádech – a to je tak možná všechno – od pana Kmenty nebo od paní Osvaldové, která tu fakultu vede. To mluvím o psané žurnalistice, natož abychom se nějakým způsobem třeba učili aspoň přemýšlet o tom, jak by se investigativní žurnalistika dala dělat obrazem. Já jsem v Dánsku byla na oborech jak video, tak psaných, tak i fotografických a bylo tam dost znatelně patrně mnohem větší propojení dramaturgie médií a samotné výroby a praxe. My tady máme některé třeba fajn teoretické předměty, ale investigativní žurnalistika se nepěstuje vůbec.

Další škoda možná je, že se nepropojuje naprosto nijak těch 80 novinářů, co studuje u nás a třeba tady filmařů z FAMU, např. dokumentaristů, i kdyby si měli pomáhat nějakou rešerší atd. Takže když jste poznamenal, že lépe už bylo, tak nevím, jestli lépe bude, když vidím tu výchovu.

Ale abych nebyla jenom skeptická, mám dvě poznámky, které by mohly tuto debatu možná příjmemně rozšířit: Ve spolupráci s Českým rozhlasem probíhají jednou za měsíc na Holaru debaťní večery. Jmenuje se to rozpravy o českých médiích, které jsou přenášeny Českým rozhlasem, a každý diskusní cyklus má nějaké zaměření. Třeba tam proběhl jeden fakt fajň večer o zahraničním zpravodajství; možná bylo dobré se spojit s pánem z Českého rozhlasu, který dělá dramaturgii těchto diskusních večerů a pokračovat v tom. Chodí tam studenti. To je jeden návrh.

A druhá taková fajň zpráva, která se ke mně dostala: tuším, že z iniciativy nějakých doktorandů u nás na fakultě se shání prostředky na založení nevládní organizace pro investigativní žurnalistiku. A myslím, že to je ve stadiu nějakého embrya, které snad neumře.

Martin Vadas: Prosím pana doktora Šmída o závěrečné shrnutí.

Milan Šmíd: Nemám žádné závěrečné slovo. Všechno, co jsem chtěl říct, jsem řekl. Situace tedy není uspokojivá, měla by být lepší, neboť každé médium, veřejnoprávní zvláště, by mělo mít vyhrazen prostor pro – znovu opakuji – kritickou zpětnou vazbu v systému, kde by se plnilo to, o čem tady hovořil pan Kužílek. To znamená upozorňovat na choroby, které tady jsou. Je pravda, že důvody, proč se tak neděje zcela intenzivně, jsou dvojí. Možná že jeden důvod je, že skutečně veřejnoprávní televize vřdycky bude nějakým způsobem provládní, ať chceme, nebo nechceme. A tady trošku nesouhlasím s panem Justem – ona by samozřejmě měla podřývat, ale měla by rovněž také spojovat. S tím asi nic neuděláme.

A hovořilo se tady o investigativních pořadech, které zahynuly. Mám trošku jiný názor na pořad Nadoraz. Znovu opakuji, je škoda, že takový pořad tady neexistuje. Bohužel podle mého názoru, a mám tady už širokou diskusi, která je na internetu, tvůrci tohoto pořadu právě svojí jednostranností a zafatostí naopak přispěli k tomu, že ten pořad byl zrušen a vedení bylo velice rádo, že byl zrušen. Můžu jmenovat jako příklad tři pořady. Jednak tady byl ten slavný Bamberk, který byl veskrze pozitivní záležitostí, jenomže byl podán tak, že falešné dokumenty nebyly kriticky posuzovány, a samozřejmě Zeman byl přistížen při lži. To je naprosto jasné, ale ta jednostrannost byla také jasná věc. Další pořad byl proti Kavanovi – Občan Kato. Opět veliká jednostrannost. Konec Nadorazu způsobila reportáž, kdy si tam kdosi vyřizoval vlastní účty tím, že autoři, kteří byli v tomto týmu, v podstatě byli natolik jednostranní, že potom Puchalský ten pořad zrušil.

Já teď trochu odbočil, ale chci říci – jsme na půdě FAMu a vím, že to zvažujete z pozice dokumentu, ale já se domnívám, že investigace neustále bude spíše v rovině žurnalistiky a v rovině publicistiky. A strašně bych si skutečně přál, aby tady vznikl pořad, který by publicistickou formou za přispění filmařů – protože to se také musí natočit, – otevíral společenské problémy. A tiše dořfám nebo předpokládám, že pokud by ti lidé byli seriózní, že by snad vedení ČT překonalo svoji loajalitu k vládě a že by snad takový pořad mohli připustit nebo zahrnout do programových plánů, do slotů, do toho všeho.

Martin Vadas: Krátce zareaguji v tom smyslu, že jsme zvali také zástupce pořadu Reportéři ČT, ale nepřišli. Je mi to líto, mě by totiž zajímalo ptát se tvůrců, v jakých podmínkách a jakém svobodomslyněm prostředí pracují, jakou tam mají volnost pro tvorbu. Protože na internetu proběhl záznam přijetí nového prezidenta na půdě České televize, kde si na místě, kde normální smrtelníci

kouřit nesmí, požádal o popelníček pana generálního ředitele a nějak se to dostalo na internet. A mě překvapilo, že údajně, to jsem si zase někde přečetl v novinách, tam bylo nějaké vnitřní šetření, jak je možné, že se to dostalo ven, a vůbec nikdo se neptal, jak je to možné, že to Česká televize neodvysílala! Jak je to možné, že to nebylo předmětem třeba fejtonu 168? Jak je možné, že takový obraz servilnosti se nedostal ven normální cestou? V BBC bylo jedno pravidlo, že musí o sobě samé natáčet stejným způsobem, jako natáčejí o jakékoliv jiné organizaci. To znamená, že reflexe věci, které se dějí kolem kvality veřejné služby, by měla být také součástí programu České televize. A to si myslím, že je kategorie, která je v současné době hodně zanedbaná.

Jakub Bouček: Nerad do toho vstupuji, ale Česká televize tohle odvysílala nakonec právě v tom pořadu 168 hodin. Tam ta scénka proběhla. (Námitky.) Ano, když se to dostalo na internet.

Milan Šmíd: Dostal se ven zvuk. Tam šlo o vynešení zvuku. Obraz samozřejmě byl v přímém přenosu zaznamenán, to nešlo zatajit. Jenomže tam potom kdosi natočil zvuk, ten rozhovor a to právě vadilo potom.

Jakub Bouček: Ano. A oni to potom zopakovali v těch 168 hodinách, takže z tohoto možná bych je až tak úplně neobviňoval.

Martin Vadas: Tam byly důležité větičky, které se potom objevily v tisku, to znamená: „Samozřejmě, pane prezidente, už se to zařizuje.“ To znamená, že se bude kouřit tam, kde pan prezident chce, ačkoliv tam nikdo jiný kouřit nesmí. A druhá větička, která tam byla, že pan ředitel zpravodajství si přinesl památníček a požádal o autogram! To je prostě zvláštní jednání ředitele zpravodajství jako s představitelům moci. Tak jenom to jsem chtěl říct.

Kristina Vlachová: Pane docente, vy jste jmenoval tři pořady z Nadorazu. Ten třetí...

Milan Šmíd: To bylo o té soudkyni a bylo to také o tom starostovi. O pozemky tam šlo.

Kristina Vlachová: Dobře, dobře. Já si pamatuji dobře ten případ Kato, ale tam nebylo nic neobjektivního. To bylo v pořádku.

Milan Šmíd: Máte pravdu, ten Kato, ano.

Vladimír Just: Já bych se chtěl zastat i pořadu o Zemanovi, protože tam skutečně šlo o falešný dokument, to máte pravdu, ale jádro sdělení pořadu bylo, že pan Zeman říkal: Nikdy jsem v Bamberku nebyl. Pak říkal: Ano, jednal jsem s nimi, ale po pěti minutách jsem je srazil ze schodů. A nakonec byli svědkové i písemné zápisy, že tam byl pětkrát. A to tento pořad přinesl a já mu za to dodnes děkuji. To skutečně plnilo veřejnoprávní funkci!

Milan Šmíd: Já to nezpochybňuji. Jenom tvrdím, že metody, které byly použity, bohužel daly prostor nepřátelům a kritikům tohoto pořadu. Byl příliš jednostranný. Ale jinak byl Bamberk skutečně pozitivní věc.

Martin Vadas: Pořad Nadoraz skončil a dokonce byl propuštěn ing. Jan Štern z tohoto titulu, že to jakoby nezvládl dramaturgicky. Ten byl ovšem po několika letech s doplatkem mzdy přijat zpátky. U soudu se ukázalo, že nic nezavinil, ale doplatek Šternovy mzdy zaplatil plátců televizního poplatku, nikoliv pan Puchalský osobně.

Oldřich Kužílek: Já jsem tady dneska, přátelé, naprostý mimoň. Já sem vůbec nepatřím. Jenom se divím, jakým způsobem se diskuse o těchto věcech vede. Mně to připomíná, když jsem kontroloval tajné služby, kdy nejhorší vždycky bylo naskočit na to téma jednotlivých případů, nechat se zatáhnout do vyprávění historek. Protože pak žádná kontrola vůbec nemohla nastat, koncepční debata absolutně vyloučena, nic takového. Čili v určitém smyslu to berte jako moji reflexi dnešní debaty, do které jsem spadl z Měsíce trošku. A dodneška ty služby nejsou kontrolovány a nebudou ještě nějakou dobu.

Zneužiji posledního slova, abych řekl to, co jsem myslel, že mám říct. Přístup k informacím je silným nástrojem. Myslím si, že třeba Česká televize, ale i jiná média velmi podceňují ve svém managementu to, když se novináři chtějí něco dozvědět formální cestou žádosti o informace. Nepodporují je v tom, neposkytnou jim právní pomoc. Já jsem tím vždycky vyděšen. Jenom abyste rozuměli kontextu, já vedu poměrně rozsáhlé poradenství v projektu Otevřete.cz, což znamená, že třeba měsíčně to je 20–25 kauz a z nich třeba klidně 10–15 je novinářských. Čili já mám opravdu velkou databázi případů. A mně nejvíc vadí, když třeba novinář po něčem jde, podá si žádost o informace, anebo se jenom ptá nějakého náměstka nebo nějakého šéfa odboru a oni mu řeknou: to vám nemůžeme poskytnout, protože bla bla bla; prostě takové nějaké řeči vedou. A nejhorší pro mě je, že novináři – aspoň to tak vypadá – to zbaští! Místo aby rovnou řekli, to je blbost, to nám poskytněte! A hned to napadli, tak mně přijde, že to často zbaští. Já si říkám, že založím server, kam by novináři mohli dávat případy, kdy jim někdo z veřejné správy řekl: to je tajné nebo to je nepřipustné a já bych to tam velmi rychle komentoval, jestli to tak je. Zakončím to výzvou: Takže, novináři milí, pátrejte po informacích žádejte je, a když vám řeknou, že ne, obraťte se třeba na mě, na nás. To je jednoduché: kuzilek@otvete-te.cz, čísla na mě někde nějaká jsou. Pokoušíme se takhle pomáhat české i investigativní žurnalistice. Omlouvám se, pane Vadasi, že jsem takhle zneužil čas.

Petr Kubica: Já využiji poslední slovo k tomu, abych řekl, že bych nebyl úplně skeptik jako pan Just. A věřím, že čas přesvědčí, že Česká televize se otevře, jde směrem dopředu. Za svoji tvůrčí skupinu můžu říct – příští týden má premiéru první díl Českého žurnálu, což je v poloze sice autorského, nikoliv investigativního dokumentu.

Ale určitě to nebude pět servilních filmů na téma metanolové aféry, přes tykadlového řidiče, až po to, jak uctívat pietu v Lidicích, v čemž se zrcadlí stále nevyřešené česko-německé vztahy. To je pět filmů, které teď poběží na České televizi, a v nichž mi nebyla kladena jediná překážka nebo jediné echo, že by někdo řekl, tohle nesmíš dělat. To možná začíná vypovídat o nějakých vnitřních poměrech v České televizi.

Co se týče diskuse o pořadu Nedej se, je to výzva k tomu, abychom diskutovali o tom, jak to pole rozšířit, a první příležitost k tomu budou nejnem interní jednání, ale i setkání 26. dubna, kde by měl být pan generální ředitel, ředitel programu a kde vůbec o pozici ekologie jako tématu můžeme hovořit opravdu na nejvyšší úrovni. Otázka, jak to téma uchopit a dostat ho na prime time, na což tady narazil pan Just, je opravdu vážná. Ve chvíli, kdy nejsou tvůrci, kteří by nabízeli třeba cyklus hodinových dokumentů na ekologické téma – nevím o takovém, tak v tu chvíli je vlastně velmi těžké to dělat. A apel musí být samozřejmě i směrem k tvůrcům a k nabídkám, jakkoliv potom je to dobrodružství to do televize prosadit. Stejně tak je otázka, jestli nehledat právě v určitých tématech, o kterých chceme mluvit, i nové formáty, jestli třeba docu-soap o ekologii, na ekologické téma, třeba o šumavském dobrodružství. Já si opravdu dokážu představit úplně všechno a všechno se dá nějakým způsobem udělat a o všem se dá mluvit. Což snad dokazuje tohle naše setkání.

A potom jsem ještě chtěl říct, že co se týče dalších pořadů, naše tvůrčí skupina připravuje živě vysílaný debatní pořad s mladými. Dílem se na něm podílejí lidé, kteří dělali Nadoraz, a myslím, že to bude do určité míry změna v přístupu, jak dělat debatu. A stejně tak připravujeme pořad o médiích, což je trošku problém, protože jak říká Milan Kruml, kdo vám v tom pořadu bude vystupovat? Kdo bude kritizovat média? Kdo na ně

bude nahlížet kriticky v tom malém prostoru, ve kterém se pohybuje?

A poslední věc jsem chtěl říct slečně ze žurnalistiky. Česká televize, generální ředitel ustanovil projektový tým, který má připraven velmi rozsáhlý koncept, jak přistupovat k vysokým školám. Je to obrovský kus dopředu jak směrem k FAMU, tak k žurnalistice, ale víc o tom teď mluvit nemůžu, protože to je interní. Takže bych nebyl úplný skeptik.

Ivo Bystřičan: Jsem student FAMU a zároveň jsem externí dramaturg v TPS Petra Kubici. Já jsem se chtěl zeptat FITESu na to, jestli by nebylo možné a nějakým způsobem vhodné začít přemýšlet o tom, jakým způsobem na televizi zaměřovat nějakou analýzu. Některé výstupy FITESu znám a mám pocit, že bolestně chybí nějaká fakta, nějaká data, o která by se dalo opřít. Samozřejmě nechci kritizovat FITES, ale když jsem si k některým pořadům sháněl nějaké výstupy, jestli se vůbec dá o něco opřít – a hledal jsem třeba na FSV na katedře žurnalistiky a mediálních studií, na filosofické fakultě – nikde neexistují osoby ani zdroje, které by ukazovaly na to, že analýzou televize a jejího vysílání a jednotlivých pořadů by se v téhle zemi vůbec někdo zabýval. A není to dokonce ani v Brně.

Takže se chci zeptat, jestli by nestálo za úvahu to, aby FITES jako renomované a respektované sdružení, které se televize týká, by tohle nemohl ve spolupráci se školami iniciovat. Aby v momentě, kdy se svaz nebo zájmové uskupení dostává se do nějakého konfliktu s televizí, mohl mít něco v ruce. Mám dojem, že nakonec debata může vždycky sklouznout do toho, že jedna strana řekne: televize cenzuruje, lže a společenské problémy zastírá místo aby je prozkoumávala a otevírala, a druhá strana, to znamená televize a její zaměstnanci, budou říkat: to není pravda, my to máme narvané investigací, my to máme narvané společenskými dokumenty a debata na-

konec jenom vyčpí. A to se týká i pořadu Nedej se, protože kde rozlišit to, že diváci nemají zájem proto, že to televize dejme tomu dostatečně nepropaguje, a kdy to může být třeba dáno tím, že jednotlivé dokumenty jsou prostě špatně udělané, nejsou divákům srozumitelné atd.? A tohle si myslím, že je potřeba opřít o něco jiného, než jsou domněnky a názory. Takže já bych byl hrozně pro to, kdyby se našly způsoby, jak se televizi zabývat analyticky, poctivě a kontinuálně.

Martin Vadas: Děkuji za tento podnět. Já myslím, že my jsme otevření touto cestou jít, ale naše síly jsou velice omezené a v podstatě děláme několik málo aktů, které spíš k tomu vybízejí. Tady dnes zaznělo, že je zpracována diplomová práce o pořadu Nedej se, je otázka, proč televize takovouhle práci třeba nezveřejní a neudělá s ní nějakou polemiku. Proč se s tím dál nepracuje, když už takováhle práce vznikne a zřejmě prošla nějakou oponenturou. Určitě by bylo dobré v tom pokračovat nějak dál.

Jakub Bouček: Jsem také z FITESu. Nejsem si jistý, jestli na to máme síly, nicméně je to velmi dobrá myšlenka. Tuhle roli by zčásti asi mohlo plnit nové hodnocení pořadů, o kterém hovořil několikrát ředitel Dvořák a které v podstatě by nemělo být založeno jenom na prosté sledovanosti. Trošku bych si od toho sliboval. Analýzy jinak v současné době dělá pouze jediný úřad, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání.

Vladimír Just: Rada České televize mě ústy Milana Uhdeho oslovila, abych udělal analýzu veřejnoprávnosti a kritérií veřejnoprávnosti ve vysílání České televize, především se to týkalo zpravodajství a publicistiky a mj. i investigativních cyklů typu Nedej se. Ta analýza existuje. Poslal jsem ji České televizi zhruba před rokem. Letos jsem o podobnou službu požádán nebyl, ale přesto televize komunikuje opravdu pozoruhodným způsobem, protože jsem napsal celkem dvě stížnosti opřené o příslušné zákony, které si

sama Česká televize vytyčila před volbami, a dotěd jsem na to nedostal žádnou odpověď. Takže komunikace není valná, aspoň takovou zkušenost mám já.

A chci navázat na otázku kritiky nebo kritické reflexe médií v médiích. Mohu vás ubezpečit, že Kritický klub, kde jsem byl jedním ze spoluautorů, nezanikl kvůli tomu, že jsme byli zlí na Michala Viewegha nebo na Hřebejka, ale jenom proto, že jsme káleli do vlastního hnízda, jak nám bylo řečeno, a že prostě Česká televize si nemůže dovolit, aby celá první čtvrt hodina, třetina, čtvrtina pořadu se věnovala kritice České televize v České televizi. Čili je to velmi těžké. Budu velmi rád, když se to prosadí, ale dovolte mi, abych byl trochu skeptický.

A ještě poslední věc. Tady nejde o to, jestli je lepší dokument, nebo jestli jste sehnal lidi pro tvorbu pořadů. Jde o jedinou věc: nenahrazovat jedno druhým. Ty věci musí jít paralelně.

Jitka Seitlová: Musím říct stejně jako Olda Kužílek, že opravdu jsem tu jako nestranný pozorovatel, i když jsem na té větví seděla, ale seděla jsem tam jako jeden z mnoha. A teď k naší debatě. Věřím tomu, že jsme se slyšeli. To je pozitivní a vůbec je pozitivní, že tady jsme. Ale přesto se zeptám, co z toho vyplyne, jaké budou následné kroky. Věřím, že z obou stran stolu zaznělo mnoho námětů ať už kritických, nebo naopak pochvalných. Ale jaký z toho bude závěr? Jak to posuneme dále?

Martin Vadas: Já bych řekl, že debata vyznívá k usmíření, i když chvílkami to tady hodně jiskřilo. Ale myslím si, že je důležité, že jsme si uvědomili důsledky rekonstrukce, která se v České televizi odehrávala a ještě odehrává, a že oddělení funkcí vysílatele a tvůrce a vývojáře programu, výrobce, to jsou věci, které mají své důsledky. Je těžké, jak ze starého systému přejít do toho nového. Pořad Nedej se je příkla-

dem zániku jednoho způsobu výroby a ucházení se o místo v druhém modelu, který už by měl rok fungovat, ale je zatím v běhu. Takže cesta je taková, že by vedle pana Kubici měl být další kreativní producent, který by nabízel programu alternativní pohledy na ekologii. A program by měl říct: jsem rád, líbí se mi vaše a líbí se mi i to vaše a zařadím oba dva. Myslím, že by to chtělo vzájemné oplodňování. Aby týmů bylo víc a aby mohly nějakým způsobem ocenit práci kolegů z jiného týmu a přinést vlastní vklad, který bude třeba i inspirovaný: oni to dělají tak, my to zkusíme nějak jinak a snad se divákovi zalíbíme. Protože bouřka, která se tady seběhla kvůli 36 tisícům diváků, je tragická. Musíme se prát o to, aby diváků bylo víc, protože poskytovat poměrně drahou veřejnou službu 36 tisícům diváků je bankrot. Nebudeme potom schopni vybírat poplatky atd. atd., prostě celý kolotoč, který existuje. Lidé musí cítit, že jim televize veřejné služby něco přináší a pak nebudou kritizovat poslance za to, že budou zvyšovat televizní poplatky, protože budou chtít mít službu, která je u nás – vzhledem k malému trhu a malému teritoriu – poměrně ještě levná. Oněch 135 korun ve srovnání s velkými televizemi je relativně malá částka.

Takže závěr z naší diskuse je, že jsem rád, že jsme se setkali. Děkuji všem účastníkům. Neděkuji těm, kteří nepřišli. Je mi to líto, protože jsme chtěli hovořit ještě v dalších patrech televizní mašinerie. Tam by nastal velice zajímavý dialog mezi hodnocením programu a připravováním programových změn. Myslím, že je lepší developování dělat za stavu, když umírající pořad ještě funguje, než to udělat tak, že se zastaví vysílání a vzbudí se emoce, které jsou možná trochu na škodu celému procesu.

Děkuji a těším se na příštím, tentokrát jubilejním čtvrtletníku na shledanou. *(Potlesk.)*